НАРОДНИ БРОЈ 50.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком** и **недељом** на целом табаку, **уторником** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт годин . . . . . 3 ф. 50 н.
Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за пиће народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се од сваке врсте 6 нов. оваких ситних слова, а за жит се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „**Приослано**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе„ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 187. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 13. ДЕЦЕМБРА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

СРПСТВО У ТУРСКОЈ.

Има томе више од пет столећа, од како је османлијска најезда покорила Србе на Балкану. За то време су Срби у турској држави трпели муке свакојаке од азијатских освојача. Али крај свих невоља, које је Србин трпео за то време, на свим пољима свога живота, постојало је једно уточиште, једно свето место, где се Србин могао скупљати, да се посред свога великога јада и невоље, који су га с поља сналазили — молитвом Свевишњем теши и крепи, вером и надом напаја, да ће доћи доба, па ће једном вековне муке да мину. То св. место беше *црква Србинова*. Ту светињу Србинову, није могао у свој својој грозној крволочности да уништи ни обесни Турчин, стари крвник српски.

Но што није хтео ни Турчин да учини, то ево хоће да учине нове крвопије српске, то хоће да учине лукави и пакосни *Грци*.

Има томе већ више од *седам* векова, како у *Скопљу* постоји црква св. Спаса, у којој се служила служба божја на словенском језику. И тако је то трајало све до 1890. године, од када се опет служи на српском језику. Срби скопљански, у тежњи да отворе крај српске цркве и школу српску, затраже то од власти, но им у томе својим пакосним сплеткама стану сметње да праве, међувремено у Скопље досељени Грци са неколипином Румуна и Цинцара И од то доба заче свађа и распра међу српским и грчким живљем у Скопљу. Та се свађа увећа доласком у Скопље неког Грка свештеника, којег дотле не беше никако у Скопљу. Овај Грк свештеник, испуњен великом мржњом према Србима, а потпомогнут својим сународницима, избаци из српске цркве словенске књиге и истера старог српског свештеника и за тим преотму српску цркву и прогласе је за своју. Срби огорчени услед тога, затраже помоћи у васеленске патријаршије у Цариграду. Сам српски цариградски посланик потражи помоћи у патријаршије и турске владе против ове самоволе оно неколико скопљанских Грка и Цинцара, али узалуд беше све заузимање.

Од то доба Срби скопљански су сваке године тражили успостављање старога стања, т. ј. да се служба и на даље у цркви служи на словенском језику, али се о праведне жеље Срба скопљанских, цариградска патријаршија свагда оглушила.

Па као и до сад, тако и ове године Срби затраже, да им се погажено право и опет успостави, т. ј. црква и служба на словенском језику у њој поврати. Но цариградска патријаршија и њен синод, у место да испуне праведне жеље српске, они досадашње зло стање погоршаше тиме, што су на место пок. митрополита скопљанске епархије *Методија*, тако рећи насилно натурили скопљанској епархији, у којој има преко 15.000 српских а тек 50 грчких домова — за митрополита познатог Србождера и фанатичног Грка, оридског митрополита *Амврозија*, који је већ и пре избора тог, као изасланик патријаршије, да извиди ствар скопљанских Срба, јасно показао, да је и њему стало до тога, да се Срби изгоне из своје рођене цркве и лише своје словенске службе, а иметак црквени да пређе у руке оно неколико себичних Грка и Цинцара.

Огорчење и срџба Срба скопљанских достиже свој врхунац а особито у часу, кад се разнеше гласови, да је пок. митрополит Методије, који је иначе био наклоњен Србима, отровом уклоњен са света и они и опет протестоваше и енергично тражише успостављање старога стања, а уз то *и уништење избора Амврозијева*, на место кога захтеваше, да се постави Србин за митрополита, као што је то од два последња васеленска патријарха и обећано било. Како је пак патријаршија цариградска године 1892. поставила била пок. митрополиту Методију за митрополитског спомоћника архимандрита *Никифора*, кога је и турска власт за таког признала, — то су Срби скопљански захтевали, да се овај, као природни заступник митрополитов постави за извршиоца послова у митрополији, док синод не изабере другог митрополита.

Но синод, у место да испуни праведне српске жеље, он тврдоглаво остаде при своме решењу и не хтеде избор Амврозијев уништити, него овога упути да заузме цркву и митрополију.

И сад се изродише нечувени и јединствени догађаји. Амврозије покуша у вече Ваведења да уђе у цркву, али му то не дадоше огорчени Срби, који сами уђоше у цркву, где српски свештеници одслужише на словенском језиху вечерње. Сутра дан, на позив Амврозијев, дође изасланик турске власти, и стаде да затвара цркву и врата да печати, али огорчени народ нагне у цркву и тако се и на само Ваведење одслужи у цркви служба на словенском језику. Но после службе турска власт и опет затвори цркву и постави на врата стражу.

Видећи шта се ради, Срби се сложише и изабраше народни одбор, коме ставе на чело архимандрита Никифора, да овај с одбором врши митрополитске послове. Одмах за тим стану све општине у епархији да шиљу жалбе и протесте патријаршији и синоду, са захтевом, да се избор Амврозијев уништи и он скине са столице митрополитске. Број тих жалби и протеста је врло велик, тако да је синод морао да их изда нарочитом одбору, да их овај прочита и за тим да поднесе о њима свој извештај.

Ове протесте и жалбе Срба из скопљанске епархије живо потпомаже, како српска и црногорска влада у Београду и на Цетињу преко својих заступника у Цариграду, тако и српски митрополит београдски *Михајило*, који је у једном писму укорео васеленску патријаршију због тога, што се ова не обзире на оправдане жеље српског народа у турској царевини и попретио, да ће се српска пећска патријаршија и опет успоставити, ако се не задовоље праведне жеље Срба у Турској.

Српском и црногорском заступнику придружио се и руски посланик *Нелидов*, који се по упутству своје владе својски заузео, да се српске жеље испуне и да Срби у скопљ. епархији добију за митрополита Србина. Нелидов је изјавио, да жели, да се одржи заједница и целокупност православне цркве, али ако Грци не ће да испуне те жеље, онда ће се Срби оцепити од цариградске патријаршије и тај корак Срба, *потпомоћи ће и руска држава*.

Колико смо ожалошћени догађајима у турској царевини, где овом приликом не Турци, већ фанатични Грци и Цинцари газе и потиру права наше јадне тамошње једноверне и једнокрвне браће — толико се, пратећи живо те догађаје, необично радујемо, што у одбрани и заштићавању миле нам браће Срба у скопљанској епархији, видимо на окупу, како браћу Србе из краљевине и кнежевине, тако и милу нам браћу Русе, који се у корист остварења српских жеља у Турској, заједно са Србима, на све стране заталасаше.

Крај радости сада споменуте, много нас крепи у нади на лепшу будућност свеопшту нам то, што у нашој браћи у турској царевини, видимо толико будну свест и толико одушевљење и љубав према светињама његовим: *цркви*, — и *школи*, за коју се браћа наша са толико исто љубави и пожртвовања у овим данима заузели, као и за ону прву. Јер поред депутације, која је већ отишла у Цариград у ствари избора митрополита, спрема се још једна велика депутација српска из битољског и солунског вилајета, да иде у Цариград к турској влади и султану и да тражи отварање по четрдесет српских школа у сваком од споменути вилајета.

На завршетку ових редака, нека нас теши крепка нада, да ће овако сложно и живо заузимање Срба, па и миле нам словенске браће Руса, донети лепше и сјајније дане доста већ ојађеној браћи нашој — Србима у Турској. =

Нови Сад, 12. децембра.

Босанско-херцеговачки меморандум. Пишу нам из Беча: „Као што сам већ раније претпоставио и вама о том писао, Калај је већ почео да се свети оним члановима депутације, који

ПОДЛИСТАК

ГЛАВА ЗА ГЛАВУ.

РОСЕГЕР.

Поноћ је превалила. Ноћ је пролетња, али преко Алпа струји хладан ваздух. Хохвартов врх је маглом обвијен. При слабој светлости звезда не види се ништа до нејасни делови леденика. Гробна тишина свугде влада а њу нарушава само дивља хука потока, који тамо негде у дубини јури. Али у једној провалији као да се миче нешто. Неки човек вуче се прислушкујући напред. Тетреб још не лупа крили, дан се још не указује Човек повуче из тиквице и прикопча боље кабаницу, обеси пушку о раме те пође добро познатим путем преко плитка али, смрзнута снега

То је Јосип, помоћник шумарев, он иде „на тетреба“, али не да га убије, јер то је право власниково, који је позвао госте у лов на тетребе. Јосип мора да чува, а данас иде да хвата оне, који крадом лове.

Дакако да тетреб још спава, пошто је још рано, али ти потајни ловци су већ будни и сигурно су већ где на заседи, о томе је Јосип уверен. Потајних ловаца има доста у околини а међу њима и таких, који би чувара с истом хладнокрвношћу убили као и пса или какву дивљач. Јосип је био баш на мосту, где је пре две године убијен његов друг, чувар Симон. Метак у прса отправио га на онај свет Неколико комадића било је и у разлупаној глави несретног човека. Јосип удари штапом мало јаче на том месту и оде даље. Неколико стотина корачаји заста ослушкујући. Тетреб се још не јављаше, али доле у провалији чуло се као да неко пушку пуни. Јосип се одлучи, да ту чека; он мора наићи. Наједаред зашушта нешто у јелама више његове главе. Са свим близу њега јави се тетреб. По сата је трајало, док је тајни ловац приспео, јер он се може само само за време лепршања тетребу приближити, кад тетреб престане да се лепрша, мора и он да се притаји, У том се и дан ука за, било је видније, а Јосип се сакри за једно дрво. Тетреб се и даље лепрша, али чувар слуша на кораке, ко и му се приближују — он их чује — горе путем жури се снажан и кршан човек, те скиде пушку с плећа. У тај час се и тетреб смири. Јосип погледа на потајног ловца и познаде га, био је угљар Ханс Тетреб се опет појави, а чувар се указа. Ставши брзо пред угљара рече му кратко а одлучно:

„Добро јутро, Хансе!“

Угљар се у први мах трже, али прибравши се у часу одговори исто тако кратко а опорно: „Добро јутро!“

„Ти си залутао, Хансе,“ рече чувар; шта тражиш овде?“

„Хоћу да убијем тетреба“, одговори угљар и хтеде полако даље.

„Мораћеш ми дати твоју пушку!“

У тај час зашушти и тетреб одлети. Потајни ловац спреми кундак за ударац. Чувар хтеде да ухвати за пушку, али угљар га удари; он плану — грчевито стиште цев и кундаком удари потајног ловца. Угљар испусти с јауком пушку и сруши се на земљу.

„Ту је лежао превијајући се, а крв је текла на камење.

Јосип погледаше мрко своју жртву. „Је ли ти сад доста, Хансе?“

Нема одговора.

Па је ли он толико крив да га смем убити? упита Јосип сам себе. Можда га је невоља дотерала; та он има за многу децу да се брине. Они ће се пробудити. тражити оца и искати да једу.

„Устај, Хансе, неће бити зло!“ викну чувар. Он је жалио свога противника; и он је знао шта је то бити крадом ловац. Та он је био због тога на гласу све док га надзорник добара, после свих казни, које га не заплашише, не узе за шумарева помоћника.

„Али, Хансе, мани се свега, устај, гле, ево ти моје руке, ја ћу ти помоћи, да се дигнеш“.

„Мој Јосипе, то ми је доста, много си ми учинио!“ прошапта ловац и пипаше тражећи, као да је слеп, руку Јосипову. „Ах — то наопако, ти си ми главу размрскао.

Чувар га подиже и опет га посади, да је могао главу наслонити на бусен.

„Тетреб је одлетео, је ли?“ питаше Ханс, али глас му је дрхтао.

Јосип не одговори. Брисао је крв, која је текла, а у ране мећаше труди.

„Да, ја нисам ни знао, да си ти тако добар, Јосипе, и гутљај ракије, је ли и то ћеш ми дати?“

Чувар му пружи своју тиквицу, увеза му руку и запита га: „Је ли ти сад лакше?“

„Много лакше“, промрмља ловац и затвори очи. Прса му се високо дизала а зубима шкрипао.

Јосип је квасио слепе очи рањеног ракијом, нашто угљар на послетку и уста. „Али, како си га могао тако ударити Јосипе!“ рече тужно и ухвати чувара за руку. Та то је грозно било . . . Веруј ми да никад више нећу овамо доћи.“

„Мани се сада тога, него иди кући, друкчије се није могло, а данас што је било то ћемо заборавити, Хансе; дужност ми је.“

„Не, Јосипе, немој то да радиш, ма је морао и откупити, без пушке —“

Он узе полако пушку рука му беше слаба. „Ти знаш, Јосипе, како је то; — без пушке не бих могао живити; то ми је наследство, а увек ми је радост била — та ја сам — овом пушком и чувара Симона убио —.“ У тај час пушка пуче а Јосип јекнувши паде.

„Диван тетреб — псето једно!“ викну Ханс, који је Јосипа убио. Али сад се захори и други пуцањ горе из шипрага. Ханс рикну, поскочи високо и паде на земљу. Сад се није требао да претвара густ млаз крви текао му је из бедра.

Из шипрага указа се човек у оделу дрвосече, те приђе чувару; спусти пушку извади мараму те је раздере да веже Јосипу ране. Јадноме Јосипу није било више помоћи — из средине срца лоптила је крв — Удаливши се тешком клетвом, оде од умрлога оном другом што умире. Он је у шипрагу све чуо. И он је дошао да крадом лови, те сигурно није био пријатељ чувару; али видећи тако неваљалство — тежња за осветом породи му се у грудима — диже на више кундак и њим здроби главу угљареву.

Ловца са пробијеним прсима и потајног ловца са здробљеном главом — нађоше у шуми. После много година, када му је као окорелом разбојнику суђено, испричао је дрвосеча пред судом, ко је убио Јосипа, а ко Ханса.

Беч. **Шајтински,**

су поднели цару меморандум својих тегоба и жеља у погледу српске цркве, школе, језика и имена у Босни и Херцеговини. У првом се реду окомио на *Глигорија М. Јефтановића* заслужног, угледног и уваженог председника сарајевске црквено-школске општине, кога је дао оглобити са 400 фор. што је сазвао одбор, да му изнесе извештај о своме путовању у Беч, и даље хоће да га материјално упропасти тиме, што је дао наредити, да мора порушити све своје дућане, кафану и две своје гостионице, јер токорсе не одговарају полицијским прописима. До сада му све те зграде нису сметале и добре су биле, сада после бечке депутације, оне не ваљају, треба их порушити! Тим истим путем ће се гонити, глобити и упропашћивати и остали чланови депутације, јер су се усудили да се потуже цару на његовог рђавог министра и неваљале и насилне земаљске власти. И ту ће онда Калај наћи и оне чланове депутације да гони и упропашћује, које у Бечу г. Калај није хтео да види, који су му онде били само трговци неки, а сад ће му у земљи њиховој бити званичне особе, претставници својих црквено школских општина, који ће морати да одговарају за свој пут у Беч!

Тако се ето језуитски и варварски поступа и упропашћују људи у Босни и Херцеговини, као да је то тамо неки предео око Конга у најцрњој Африци, са којима цивилизатори поступају као са безсвесним стварима и предметима, а не помишљају да је то Европа, да те земље само *привремено* спадају под управу Аустрије, да та управа стоји под контролом великих сила, којима мора да одговара за своје поступке.

У осталом пут којим иде г. Калај само иде у прилог српској мисли, јер он и тамошњем народу и целом словенском југу и свима балканским народима све више отвара очи да виде шта имају да очекују од Аустрије; данашња владавина у Босни и Херцеговини сасвим ће отуђити те народе од Аустрије, и упозорити их да се ње чувају и да траже спаса на другој страни, а нарочито у својој рођеној средини, у својој сопственој снази.

Изволите дакле продужити господине Калају, гоните и даље општине и људе!

Само даље тако!

Што горе то боље!"

Политички преглед.

Угарска.

У прошли понедељак завршена је дебата о адреси (одговору на престону беседу, којом је сабор отворен) и приликом гласања, усвојен је нацрт владине странке. Сутрадан, у уторник, одржана је последња седница саборска пред божићне ферије, на којој је адреса спремљена и потписана, како би се краљу подастрти могла. За тим су седнице саборске одложене до 11 јануара по рим. идуће године, када ће да почне дебата о *прорачуну*.

— При накнадном избору у Старом Будиму, који је одржан у прошли уторник, изабран је *владиновац* гроф Андор *Фестетић* са 727 против Акоша *Бетија, апоњијевца*, који је добио 348 гласова. И из овог избора се могло видети, ко је ток избора пропратио, да је народ у Угарској увидео, да путем парламентарним не може да сруши владу, која се увек и свугде служи разним махинацијама и при том је потпомогнута из Беча — те зато већ и не мари, да се придружује влади противноме табору, него већином гласа уз владине кандидате, и ако је потпуно убеђен, да нит ваља влада. нит њени кандидати, па према томе ни оно, што он као бирач ради и чини.

Србија.

Из *Београда* поново стижу гласови, да се напредњаци у свом клубу буне против владе и жестоко је нападају, те се према томе и опет мисли, да скорим предстоји нова *министарска криза*.

— Министар-председник *Новаковић* је упутио на српске дипломатске заступнике у иноземству *циркуларну ноту*, у којој исцрпно приказује предисторију *питања скопљанског митрополита* и последње догађаје у тој ствари, као и држање и предузете кораке српске владе.

Русија.

О догађајима у скопљанској епархији пишу сви листови руски и осуђују васеленског патријарха и синод, што су ови поставили Амврозија за митрополита у скопљанској епархији. Како листови, тако сви меродавни кругови признају, да Срби имају право и према томе се надају, да ће патријаршија ипак удовољити жељама српским. За српску ствар у скопљанској епархији заузео се сад и руски синод.

— Како јављају руски листови, на место досадањег француског посланика у Петрограду *Монтебела*, доћи ће генерал *Боадефр*, а онај први ће да иде као такав у Лондон.

Бугарска.

Између кнежевског двора бугарског и царског руског двора измењана су честитања на дан 1. ов. мес. о биткама под командом пок. цара Александра III. на Мечки и Плевни, а на дан 6 децембра честитања о имендану цара Николе I. честитало је цару и народно собрање, а у цркви Св. Краља Милутина одслужено је и молебствије за цара.

Италија.

Из Рима јављају, да је талијански посланик у Бечу *Нигра* за то дошао тамо, да прими упутства у ствари *обновљења тројног савеза*.

Турска.

Депутацију Срба из *Скопљанске* епархије, који су отишли у *Цариград*, да протестују против избора Амврозијева примио је *патријарх* тек у прошли понедељак. Патријарх је уверавао Србе о своме сталном благовољењу и тежњи, да удовољи жељама епархије, али је уједно изјавио, да он сам у ствари избора митрополита не може ништа учинити. Услед тога је депутација предала писмени поднесак на синод. Поводом тим, што је *Нелидов* приликом честитања једне депутације изаслане од патријархата, која је честитала имендан *руском цару* — изјавио своје жаљење у ствари *избора Амврозијева за* митрополита, то су неки чланови синода вољнији да испуне жеље српске, док други неки чланови, поводом тим, што је српски митрополит београдски *Михајило*, осудио непријатељско држање патријарха према Србима и претио успостављањем пећске српске патријаршије — изјавише да се избор никако неће уништити. Патријарх је већ спремио одговор митрополиту Михајилу.

— У прошли уторник је издао султан *ираду*, којом подељује *амнестију* за *Јермене*, осим оне 84-ице, који су били осуђени на смрт, а после су осуђени на затвор. Међу помилованима су и два епископа, који су интернирани у једном манастиру у Јерусалиму.

ДОПИСИ.

Нови Сад. Ево хитам, да вам јавим радосну вест, да се наше вредно читаоничко певачко друштво није зауставило на своме првом кораку, него се спрема, да нам и о великим празницима прибави пријатна уживања Све се припреме чине, да забава други дан Божића, коју приређује читаон. пев. друштво, испадне што свечаније, и да не заостане ни у чему од својих досадањих друга. Први се део састоји у приказу наших вредних дилетаната, који се већ у толико маха показали, да су достојни сваке хвале, што се тиче труда и истрајности, а и у погледу самог приказивања. Приказиваће *„Девојачку клетву" позоришну игру у четири чина са играњем и певањем од Љубинка.* Ја се надам, да ће ова *новина*, коју ће наши суграђани сада први пут имати прилике да виде, обратити на себе пажњу нашега света, а нарочито кад се још узме у обзир, да је комад прљен *из народног живота*, па уз то још приказ *са играњем и певањем*. Не могу ову прилику да пропустим, а да не упозорим наше врсне ратаре на ову представу, познавајући њихово живо заузимање и похађање представа срп. нар. позоришне дружине. Те се и сада надам да ће се хтети одазвати што многобројније овоме подузећу нашег певачког друштва, и да ће доћи да виде овај *народни* комад. Огласи ће донети опширније о овој забави. *β.*

Вредна наша омладина спрема се, да овај позоришни комад добро испадне Комад је из српског народног живота, а то нам већ пружа јемства, да ће га дилетанти приказати као што ваља. Има много песама у њему, и све песме певаће чланови певачког друштва, те је оправдана нада, да ће и с те стране бити „Девојачка клетва" бити приказана у потпуном свом сјају и лепоти. Ми ову забаву наше врсне омладине најтоплије препоручујемо. Ур. „З."

Вести из народа.

— Пишу нам о **„Краху" у Илоку!** Под овим насловом изашле су у овоме листу у неколико бројева неке истините вести о илочким новчаним заводима, које су изнеле право стање на видело, а то је јако заболело неку господу па почеше сиктати као гуја у процепу, па немајући никога коме би се изјадали и ко би им у ту њихову јадиковку веровао, мучише се три ноћи док саставише један допис и послаше „Хрватском Бранику" да га штампа. Па шта мислите какав је морао то допис бити, кад су на њему радили три ноћи све овдашње „најбоље" журналисте! Човек би помислио да је ту читава „премудрост" да се ту са доказима побијају оне „Заставине" вести, кад тамо, а оно мућак! Стара стеклишка денунцијација, „најфиније" речи из речника покојне Тонке Шћеванине, то им је нападај и одбрана.

Изволите господо ако имате петље, пред сегединску пороту, пак тамо кажите да је тај „serbianski" Подунавац неистину писао, па ако то докажете, онда ће тај „serbianski" (како га ви крстите) Подунавац за цело бити осуђен и кажњен, те ће постати „почасни" грађанин сегедински. Но јест, ту зец лежи, петља слаба.

Онај исти Подунавац.

Вести из места и са стране.

„Школски Одјек". Под овим именом покреће лист шесторица новосадских српских народних учитеља у споразуму са великим бројем нашег учитељства. Овај лист ће попунити ону осетну празнину, која недостаје укупном гласу овостраног српског учитељства Како лист неће бити сведен на најуже стручне педагошке гране, него ће неговати правац домаћег и друштвеног васпитања у ширем смислу, затим расправљати поједина школска-учитељска питања са автономног гледишта, то га тим више препоручујемо читалачкој публици а посебно нашем народу, и не сумњајући да га српски народни учитељи неће сви као један потпомоћи.

Збор Старосрбијанаца и Македонаца у Београду прихватио је резолуцију, у којој се између осталог тражи да султан успостави српску патријаршију у Пећи, да у школском питању Срби буду равноправни са осталим народима у Турској. На збору је било присутно преко 4000 људи.

Прослава 20 годишњице. „Суботичка добротворна задруга Српкиња" у прославу двадесетогодишњице свога постанка приређује беседу са игранком на добротворне цели, која ће се одржати у великој дворани гостионице код вароши „Пеште", на пројутарје нове године 2. (14.) јануара 1896. уз пријатељско суделовање гђе Миле Раићке рођ. Радић из Сегедина, гђце Зорке пл. Рогулић. г. А. Хаџића и Аркадија Варађанина из Новог Сада, Евђенија Стојановића из Будимпеште и Фрање Гала-а управитељ гласбене школе. Умољавају се све добр. задруге, општине, певачка друштва, читаоничке удружења, Срби и Српкиње и други родољуби са стране, који ће се позиву нашем радо одазвати, да имена својих изасланица и изасланика, на 8 дана при прославе приређивачком одбору до знања ставе; да се за станове и места на беседи постара. Почетак равно у 8 сати. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Распоред прославе. 1. $^1/_2$ 11 сати пре подне скупљање свију страних и овдашњих гостију, у дворани гостионице као вароши „Пеште". II. У 11 сати „благодарениje" у православној српској цркви. III. После благодаренија свечана скупштина у дворани гостионице код вароши „Пеште" где ће председништво отворити седницу и поздравити госте. Г. Антоније Хаџић почасни члан задруге ће држати говор, и дати извештај о 20 годишњем раду задруге. IV. У 1 сат после подне банкет, који приређује задруга у почаст страним гостима. Цена за банкет од особе 2 ф. Распоред Беседе. 1. Говори г. Аркадије Варађанин. 2 а, Сањарија из Оберона од Вебер-а свира на cello г. Евђеније Стојановић, прати га на гласовиру г. Фр. Гал. б., Смеса српских песама, свира г. Евђеније Стојановић. 3- а., Хајд у коло од Зајца. б. Славуј тица од поп Мије, пева гђа Мила Рајићка, прати је на гласовиру г. Фрања Гал, 4. Feu Follet од E. Prudent-a, свира на гласовиру гђца Зорка пл. Рогулићева 5. Пастир на стени од Шуберта пева гђа Мила Рајићка, прати је на cello г. Евђеније Стојановић а на гласовиру г. Фрања Гал. Између игара продаваће у дворани код женски улазни врата госпођице Олга: Зарићева, Даница Коњовићева, Вера Манојловићева, Јованка Јовановићева, Илонка Теке, Зорка Сибињкићева, Катица Крнајска, Мица Продановићева и Милосава Мијатовићева, цигаре, цигарете, руже и шампањца.

Српска банка у Загребу. Прва главна скупштина српске банке у Загребу одржаће се 5. (17.) јануара, 1897. године. Дневни ред биће јављен у своје време.

Словеначка Матица. Колико вреде просветно-културна друштва народу који нема своје засебне државе, показује и корист коју имају Словенци од своје „Словенске Матице" у Љубљани. Ово друштво ових је дана огласило, да ће издати нову и велику карту укупне Словеначке, свих покрајина у којима Словенци живе. Издатци су велики и Матица позива народ у помоћ. Та карта колико ће бити добит научна толико и народна, јер ће сем словеначке научне терминологије бити у њој и са народносног гледишта исправљене погрешке које се у немачким картама налазе можда и хотимично. Тајник је матичин познати стручни географ и историк проф. Симон *Рушар*.

Председник прашке општине. Председник општине града *Прага*, Вићентије *Грегор* дао је оставку. Грегор је за време своје управљања општином имао више пута прилике, при посетама југословенских друштава и корпорација у Прагу, да изјави своја потпуно исправна осећања за Словенство.

Југословенска академија у Загребу имала је у прошлу суботу своју свечану седницу, у којој је између осталог изабрала ова два Србина за своје чланове: Николу Теслу, за почасног члана, а др. Милана Решетара за дописног члана.

Албум славних Јелена. Неколико госпођа у Немачкој замислиле су један необичан поклон који ће предати талијанској престолонаследници Јелени. Идуће године 8. јануара предаће јој албум вештачки израђених ликова најславнијих жена, које се звале Јелене, а уз ликове ће бити и животописи дотичних. У збирци тој биће између осталих: Јелена Савојска, лепа Јелена о коју се водио Тројански рат, Јелена мати цара Константина, Јелена Орлеанска, Јелена Гуфрије руска велика кнегиња Јелена Павловна и др.

Словеначки језик у Трсту. Тршћански магистрат одбио је 351 рекламацију бирачке листе и то без икаква решења. Разлог томе навео је да је тај језик *непознат тршћанском магистрату*. Намесништво, на које се одбијени призивом обратили, позвало је магистрат да узме у решење дотичне рекламације, јер ће против њега сходне мере употребити, но магистрат је крај свег тога остао при ирвом становишту.

Ухватио живу вучицу. Сељак Орешковић из Горице у Славонији ухватио је ових дана у гвожђа близо свога врта једну вучицу и однео у Нову Градишку, где се свет згрнуо да је види. Касније су је из револвера убили.

Кратке вести. Словеначки песник Јосиф Стритар славио је ових дана 60 годишњицу свог живота. — У Бечу постоји друштво ћуталица. Друштво држи сваке недеље банкет, а који би члан ма једну реч проговорио плаћа велику новчану казну. — Прошле недеље осетио се у Енглеској јак земљетрес, и то у местима Херкофорду, Лондону и Виндсору. — На место Шалмел-Лакура, биће кандидован за члана француске академије министар Ханото. — У Шару и Тиса Кереч у при избору општинског кнеза дошло је до крви, те је више људи погинуло, а много, теже и лакше рањено. — У Арку, Риви и Милану траје непрестано мећава- — У Пуљу влада још увек врућица. — У Петрограду је вођена две године нека парница због једне копјејке. — Агент Хегеле који је у Костници проневерио 6 0.000 марака, покушао је да се у једној гостионици отрује, али је спречен. — У Софији је започела расправа против Стамбуловљевих убица. На суд је позвано 130 сведока. — На женској медицинској школи у Петрограду има свега 741 ученица.

Најновије вести.

Криза у Србији. Краљ Александар је ускратио санкцију стечајном закону, који је скупштина донела, те је за то министарство озбиљно намерно да одступи.

Српство у Турској. Сви Срби ученици грчких школа у монастирском вилајету иступили су, те су исте празне остале. Тога ради допустиће порта, да се од нове године у том вилајету подигне 40 српских школа.

Узаптили. Београдска полиција је узаптила 80. број „Народа" због тога, што је овај на уводном месту говорио о ордену дарованом Венијамину *Калају*. Исто то учињено је и са „Малим Журналом."

ПРИВРЕДНИ ДЕО

ГЛАСИЛО СРПСКОГ ЗАНАТЛИСКОГ УДРУЖЕЊА.

ЗАНАТЛИЈА.

(Од почетка до овршетка).

II.

У првом чланку навели смо, каква деца *највише* долазе на занате, а сада нам остаје да рекнемо: Како изуче своје занате, како их раде и какоживе.

Погледајмо на коју варош или варошицу, свугде ћемо наћи неколико пропалих старих занатлија, који данас стојећи једном ногом у гробу, морају у највећој беди и невољи да живе, па и да просе. Многи ће рећи, да је то њихова несрећа или њихова кривица била, што су до просјачког штапа дошли. Има до душе и таквих, али већином су пропали баш они људи, који су цео свој век сасвим скромно у кругу свога друштва провели. Па за што то? И како у опште може један човек који је ваљан у свом послу и скроман у животу пропасти? Но није то ни мало загонетно.

Сетите се оног шегрта, који је на силу дошао на бачварски занат; оног шегрта који је хтео много пута напустити свога мајстора, па отићи на друго место, не за то, што хоће да промени мајстора, личност, него на други занат је хтео отићи, али се бојао, ако побегне од овог мајстора, па оде другом, биће бијен и опет првом мајстору натраг доведен.

Он је у тој стрепњи све више и више избегавао радионицу; тражио је увек неког другог посла, који не спада у занат, него у кућевни или у пољски рад, а то само за то, што не воли дотични занат, те је за то онда само био у радионици, — кад је морао.

Ту је цело шегртско време проводио у нераду, па је дочекао и онај час, када треба да се за калфу ослободи и ослободио се. Сад је дакле калфа; сад би требао, да бар толико ради, колико му годишње за одело треба: да не морају још и сад сиромашни родитељи бригу водити и за њега, кад имају доста бриге за ону децу, која нису способна ни за какав рад. Тако би требало да је, али узалуд!

Чим се ослободио, отишао је од свога мајстора — на друго место. Отишао је али у мању радионицу, него што је његова мајстора, где је изучио. То је учинио за то, што није смео никако да се усуди ићи у већу радионицу. Као младом калфи није смео нови мајстор бољи посао у руке дати, док се не увери, да ли шта разуме у своме занату, да му не би покварио онај посао или оно градиво, од чега је требао неки посао израдити.

Елем, млади калфа већ неколико дана ради код новог мајстора, али мајстор није ни мало задовољан с послом, који је млади калфа израдио, те му посао отказује; не сме да му даде више посла, јер у место да му је као калфа од користи, прави му штету. Зато га не може требати.

Шта ће сад тај радник? Отишао је на друго, треће, па и четврто место, и нигде није имао опстанка, нигде није могао да се задржи, јер је за добар рад и сувише неспособан. Где год је радио, свугде је по нешто штете своме мајстору учинио, па је зато био свугде за кратко време отпуштен, те је за то сиромах млади калфа и оно мало воље, што је за исти занат имао изгубио, те никада више није ни тражио онако место, где ће моћи што научити, него је увек тражио место, које је њему годило, т. ј. тражио је онаког мајстора, као што је он калфа Може бити, да би се и одлучио да потражи боље место, где ће моћи више научити, али је сад већ касно; касно је по његову мишљењу за то, што је млађе доба пропустио по ма каквим радионицама па га је сада, прво као старијег калфу срамота и од добрих мајстора као и од добрих калфи, а друго, као старијем калфи треба му више и одела и другог трошка, него млађем калфи. Ту дакле он више и не помишља: хоће ли што научити, него колико ће зарадити.

Ово је, штовани читаоци, не само срамота, него и грехота, што многи наш занатлија не пази боље на свога ученика. У осталом ми смо већ рекли, да сваки занатлија треба прво да узме дете не на 14 дана на *пробу*, него треба и дуже времена та „проба“ да траје. Само та проба не сме, као што то бива, провести се у трчкарању или у неком послу, који не спада у занат, него искључиво у радионици, па ће се боље моћи видети, да ли је дете способно за тај и тај занат; а ако није, треба га отпустити, а не држати годину, две па и три, јер тиме мајстор не само да није себи никакве користи донео, него је и оно дете за навек упропастио.

Елем, наш млади калфа, који се пре две три године ослободио, и који и даље није ништа много научио, доспео је за војску. У војсци је провео три године, где није имао прилике да штогод у своме занату научи. Он је до душе нешто и у војсци у своме занату радио, али врло мало, па и то што је радио, и то беху сасвим прости послови. Но код војске нема таквих радова, где би се могао млади калфа у своме занату усавршити; пре може нешто заборавити. Али не треба заборавити, да сваки млади занатлија баш оно своје најлепше време, кад треба у своме занату да се усавршава, пропушта код војске.

Да је тај млади калфа, бар сад, кад је из војске кући дошао, отишао у коју бољу и већу радионицу, па да је доучио оно, што је код војске изгубио, или оно што може бити није ни знао, то би била његова велика срећа, али боже сачувај! Још се из војске почео женити, ма да је у занату и сувише слаб.

Нећу да грешим, па да кажем, да је баш код сваког тај случај. Има их до душе, који су се и пре војске и после потрудили, да свој занат што боље испеку, али су оваки врло ретки. Већином се журе да буду мајстори, ако ни зашто друго, а оно да му се не би његова „драгана“ за другог удала!

Дошао је кући и отпочео је свој занат самостално да ради. За кратко време разнесе се глас по месту, како тај и тај мајстор *„јефтино ради“*. Старији и опробанији мајстори не могу чисто да верују, да је тај млади занатлија могао тако јефтино тај и тај посао израдити. Узму па рачунају. *Оволико стаје градиво (материјал), оволико дана мора се на истом послу пропустити и оволико треба он као мајстор, који хоће пристојно да живи, да заради. Скупа износи рецимо 250 фор. а он је узео и направио за 180 фор. Па како је могао онда изићи на крај?!*

Тако буде већином код нових мајстора кад почну за себе. Али се брзо чује, како је тај нови мајстор неком нешто правио и како дотична муштерија није с његовим радом задовољна. Наравно, да такви почну брзо губити муштерије. То иде много брже, него што их је задобио. Али шта ће? Сад не може више распродати алат па наново отићи да ради за калфу. И ако би то и хтео учинити, сада не иде; не пушта га жена, па можда и деца. Оваки дакле занатлија мора до века натезати.

Мих. Ба—нин.

ВИНОГРАДАРСТВО И ВОЋАРСТВО.

Виноградарство и воћарство слабо је развијено код нас. Виноградарство још и бож' помози, али воћарство баш никако. Но и за виноградарство може се сад већ рећи да је *било* развијено, ал од како му је филоксера стала за врат, тешко се подиже из мртвих. Но и онај развитак који је био у виноградарству пре филоксере, не може се као потпуно повољан рачунати, јер крај све истине да су подруми били пуни, да је виноградарски свет доста добро стојао, још се тиме не може и то рећи, да је то све било у потпуном цвету напредовања, него се само могло захвалити једноставности рада који је код ондашњег виноградарства био потребан, јер да је виноградарење било заиста доста напредно развијено, не би нас филоксера толико смела, да не можемо од ње ока да отворимо. У крајевима где је виноградарство напредним правцем корачало, није филоксера тако баш на чисто убила у главу виноградара, јер је овај одмах схватио у каквој се невољи налази, и кад је видео, да од обичног дотадањег виноградарења нема ништа брзо се уверио да му је једини спас у томе, ако прихвати напредан правац у виноградарењу, те данас ти крајеви тако стоје, као да код њих и није била у гостима филоксера.

Наћи ће се неко те ће рећи: „Лако је теби поповати, ал' да си ти допао оваке невоље као ја, видео би ја тебе, и напослетку, како ћу и да радим напредно кад не умем, а нема ко да ме поучи?“ Јест, истина, одговарам ја. Ти брате имаш у неколико право, али само у неколико. Јер донде, док је филоксера са свим нешто ново била, и док се свет од прве несреће разабирао, оправдан је тај изговор. Али кад већ прође више од десетак година како он сноси ту невољу, ваљда је већ време, да јој и краја потражи. Него неће то бити узрок, само тај. Има данас већ много људи који разумеју рад и око тога најнапреднијег рада виноградарског; има их данас већ приличан број и наших ратара који се разумеју у риголисању, познавању земље виноградарске, каламљењу, избору лозе, па опет зато деси се, да баш такав зналац има — рецимо — комшију или знанца, који гледи шта овај са виноградом ради, али све једнако не верује и увек му је у глави: „Ех, није то ништа. — Не вреди се мучити око тога. Нема ти преко некадашњег винограда ништа и т. д.“ Њему је све у глави како је шалећки некад наврљао пун подрум вина, па к'о вели, зашто то и сад није тако. Али човече шта је било, било. Изеденом трага нема. Него ако мислиш да га опет имаш, а ти гледај, учи, питај, читај, па да опет створиш оно, за чим ти је толико срце уцвељено. Но баш то је оно, на чега је тешко приволети нашу челичну Србадију. Кад му рекнеш: Ево, у овој књизи стоји ово и ово, он те слуша, гледи као да му какву билету показујеш и док се одмакао, не верма он то ни у што као и другу билету. А где који ће се наћи, па ће и рећи: „Та од куд они у књигама могу знати шта је хилба ратарева, кад седе по чистим собама, а ја ти киснем и лопам се и по неколико пута се за дан знојим и сушим! Какав ти је ово сад ратар? Та кад је покојни бата Гаћанов ратаровао, па му никне жито за опанком, то ти је био ратар!“ Е па тако ти људи диване и о винограду. Онај каже: „О мај, а ја видео у ч.-ском атару винограде оне што су на јарошу посађени. Све ти, американски. Па није да се зелене, него — као гора.“ А други ће тек додати: „Та оно јест, ал диване људи, да није дуга века. 10—12 год. па пропадне.“

И јеси га чуо сад како разговара? Нит је он садио таку лозу, нит је грбио мало леђа око ње. Он већ зна „да није дуга века“. Па још ако наиђеш на којег, да га што поучиш, он се не да ни опепелити. Ама људи божји! Та нико се није научен родио. Ти мислиш да то није наука, што знаш орати, копати, извадити раст из шуме ил тако што. Та да за што си трчао браздом уз коње на орању кад си био мали, него да учиш. То је твоја школа где си орати учио. Да зашто си седео с оцем на врх ђубрета и држао кајасе? То је твоја школа где си научио терати коње и ђубре товарити и истоваривати. Подај једном господину нек протера кола кроз какву колију, па да видиш шта ће бити од рукаваца, штезли, левчи, точкова и т. Или му подај да натовари и изнесе једна кола ђубрета на њиву, па ће до њиве отићи с празним лотрама. Ти си дакле учио па знаш. Па тако исто мораш допустита да и онај који је учио подизати виноград и запаћати воће зна исто тако своју науку и кад ти што каже, треба да га послушаш. И не само то, него да га још тражиш и питаш: Како се ради ово, како ово?

И кад ти све ово прочиташ што сам ти ја овде написао, ти ћеш рећи: „Та, оно, тако је! ал шта он ту мени толико много загонета?“

Е, па баш да ти кажем:

Овде у Новом Саду почеће од Новог лета излазити лист „Виноград“. У њему ће се сваки поучити како да ради виноград и подиже воће. Те две радње требају и добре поуке, а *поуку ће му давати уредник „Винограда.“* Он ту поуку, што је зна о винограду и воћу није исисао из прстију, него је учио читаву годину дана у оним земљама и крајевима, где су људи мало мекши на примању, него ми и где су људи толико подигли своје винограде, да би сваком од нас срце заиграло од весеља, кад би их видели. А да он разуме то, чему хоће друге да учи, то и ви сви знате, који сте читали све оно што је до сад о виноградарству било писано овде у „Застави“, јер то је он писао.

Него кад смо у овако лепом дивану, не заборавите, да ће вас тај лист научити многом чему, а неће бити скупљи већ само *2 фор. на годину*. То је толико јефтино да је штета ако га наши виноградари, па и сви они, који хоће да знају како треба виноград радити, не потпомогну. А то је заиста малена цена, да је може и сиромашнији човек зглавити, а на то се све и мислило, само да се даде прилике нашим људима, да се у виноградарству и воћарству поуче.

Ђ.

Вести.

Пошта и телеграм. У Угарској је 1896. године подигнуто је 27 нових пошта и 52 телеграфске станице. Осим тога на железници 99 оваквих брзојавних станица. Телеграфских станица било је 8836. Поштом је отправљено 350,725.147 комада, од ових било је само 150,218.660 писама. Брзојава је отправљено 6,969.643. У стране земље отишло је 274.160 брзојава, а из страних земаља стигло је овамо 248.223 брзојава. Више је дакле отишло брзојава из Угарске, но што је стигло у Угарску.

Железничка мрежа у Славонији шири се. Подузеће за градњу Ј. Франка и комп. у Осеку у друштву са мерником Јулијем Херманом предузима да гради локалну железницу од Беловара до Банове Јаруге, даље да пружи крило од Клокочевца до Кончанице-Зденаца. Подузеће је већ добило прво одобрење за ову градњу.

Новина у производњи дувана. Уредник „Угарског дуванског листа“ пише, да се уверио, да се дуван не мора из семена подизати и расађивати, него да његов корен, кад се пре мразева земљом загрне, па на пролеће одгрне, истера младице, које се дају лепо расадити Ово би био заиста врло користан проналазак за оне који саде дуван, јер би се ту уштедило и труда и новаца. Добро би било то покушати и осведочити се у коликој мери вреди овај проналазак.

Машина за преље. На овогодишњој изложби у Нижњем Новгороду била је изложена и једна машини за преље, која се јако разликује од свију дозадашњих изналазака у томе смислу и то како својим склопом, тако и наменом, а тако и практичком употребом. Обично се измишљају машине за крупну фабричку производњу, а ово је за ситну, највише сеоску домаћу производњу, за једну радницу. И изналазач њезин није тражио патента на њу, одбио је крупне суме које су му на то име нуђене, па је поклонио свој проналазак министарству земљорадње и заната. Изналазач је инжињер Николај Карловић Балог, пореклом Мађар, Миклош Балог, али одавно већ прерушен. Преслица Балогова јесте механичка аутоматична направа, оно што би ми могли назвати самопреља. На њој се само вретено окрене у минути 7—8 хиљада пута, и на њој се опреде једнака жица и то у свима врстама, и то од нумере 18-те до 40-те. На изложби од ружног лана преља је у минуту избацивала на тој преслици 13—14 аршина жице на једно вретено. А преслица има два вретена, једно за једну а друго за другу руку преље. На тој машини добра преља може, по садашњим фабричким ценама предива, зарадити добру плату преко зиме, а без особитог умора и напрезања. Изналазач је свој изналазак испратио министарству с речима: „Ја као техничар извршио сам један посао, дајем сељаку машину, која га може ослободити и учинити независним од капитала, и која му може донети благостање. Ако ли она не постигне тај резултат, него можда противан, за то нећу бити крив ја, за то ће бити крив политико-економ.“

Трговина са Сибиријом. У Сибирију и целу источну Азију извози се из Русије, управо из два места: Нижњег Новгорода и Ирбита, вароши на источној страни Урала. Велики вашари у овим местима искупе многе хиљаде трговаца и ту се сви трговачки послови закључују. Једне године отправљено је робе из Н. Новгорода око 50 милијуна форината, а из Ирбита око 70 милијуна. Пут за источну Азију води преко три главна стоваришна места: Ћуман, Томск и Иркуцк.

Смрт петролеуму. У трговачком свету много се говори и пише о алкохолном осветљењу. Доказано је, да је алкохол бољи за осветљење од петролеума, не пробија кроз судове и лампе и не заудара, а то су све својства, која ће домаћице врло лако да задобије за алкохол. Кад се алкохол помеша са плином (гасом), даје много јачу светлост од сваког петролеума. Учењаци се баве о овом осветљењу и у Паризу је склопљен научењачки одбор, који има задатак да проучи и испита питање о новом, алкохолном осветљењу улица и кућа. У Америци већ је расписана и награда оном, који изуме најбољу лампу за алкохол.

Црепови од папира. Било је на овом месту говора, да се папир употребљава на разне начине и да лепо замењује дрво, даску, кожу и друго. У Шпанији праве сад црепове од папира за покривање кућа. Црепове од папира превуку растворeним стаклом, да дуже трају, дају им различит облик и разне боје. И

опет за то су ови црепови много јефтинији од обичних црепова и лакши су, те мања тежина падне на грађу.

Званичне забелешке будимпештанске берзе

од 10. (22.) децембра.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 77 до 81, цена од 100 килограма од 8 ф. 05 н. до 8 ф. 40 нов.; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 77 до 81 цена од 100 килограма од — ф. — н. до — ф. — нов.; нова од 8 ф. 20 н. до 8 ф. 50 н. пештанска, стара, каквоћа по хект. од 77 до 81, цена од 100 килгр. од — ф. — н. до — ф. — нов. нова од 8 ф. 15 н. до 8 ф. 45 н.; бачка, стара, какв. по хкл. од 77 до 81, цена од 100 кгр. од — ф. — н до — ф. — н. нова од 8 ф. 25 н. до 8 ф. 55 н.

Раж, нова, прве врсте, каквоћа по хектолитру од 70 до 72, цена од 100 кгр. од 6 ф. 65 н. до 6 ф. 70 н.; друге врсте, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 6 ф. 60 н. до 6 ф. 65 нов.

Јечам. нови, за пићу, каквоћа по хкл. од 60 до 62. цена од 100 кгр. од 4 ф. — н. до 4 фор. 35 нов.; за пециво, какв, по хл. од 62 до 64, цена 5 фор. 10 н. до 5 ф. 90 н.; за пиваре, каквоћа по хектолитру од 64 до 66, цена 6 ф. 50 нов. до 8 ф. — н.

Зоб нова, каквоћа по хектолитру од 39 до 41 цена од 100 кгр. од 5 ф. 70 н. до 6 ф. 20 нов.

Кукуруз, нови, банатски, какв. по хл. од — до —, цена од 100 кгр. од 3 ф. 45 н. до 3 фор. 50 н; остали, каквоћа по хкл. од — до —, цена од 3 ф. 30 н. 3 ф. 40 н

Репица каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 11 ф. 75 н. до 12 ф. 25 н.

Проја, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 5 ф. 30 н. до 5 ф. 60 н.

Маст, 100 кгр. 54 ф. — н.

Сланина, 100 кгр. 50 ф. 50 н.; сушена 55 ф. — н.

Шљиве босанске 100 кгр. од 17 фр. — н. до 20 фор. 50 н.; славонске 100 кгр. 19 ф. 50 н.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 10. (22.) децембра.

Дукати	5 ф. 68 н
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 53 н.
Угарска златна рента	123 ф. 25 н.
Аустриска златна рента	122 ф. 50 н.
Угарска крунска рента	99 ф. — н.
Немачке државне марке (од 100 мар.)	58 ф. 87 н.

Трговина

Нови Сад, 12. дец. Пшеница прве каквоће 7 ф. 70—80 н. Пшеница средња 7 фор. 30—40 нов. Пшеница лакша роба 7 фор. ——— новч Наполица 5 ф. 60— 6 ф. Јечам 3 ф. 60—70 н. до ф. — н. Зоб 5 ф. 30—40 н. Кукуруз у зрну стари 3 ф. 60—80 нов. Нови у зрну 2 ф. 80—90 н. Маст 60 фор. Сланина сува 60 ф., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 48—— н.
„ средњи . . . 46—— н.
„ лаки . . . . 44—— н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 30—34 н. по клгр
Јагњци ——— ф. по пару.
Овци . . 8—14 ф. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

11. децембра било је . . . 1·98 мет.
12. децембра било је . . . 1.98 мет.

*

Брашно. 11 децембра по рим. *Фино* брашно: Нумера 0 — 14 ф. — н.; — 1. — 13 ф. 60 н.; 2. — 13 ф. 20 н.; 3. — 12 ф. 60 н.; брашно *за лебац*: Нумера 4. — 12 ф. — н; 5. — 11 ф. 60 н. 6. 11 ф. — н.; 7. — 9 ф — н. брашно *несејано*: I. — 9 ф. 40 н.; II. — 8 ф. 40 н.; *мекиње*: 3 ф. 20 н; *грис* прве и друге врсте: 14 ф. 40 н.; треће врсте: 14 ф. — н. Све од 100 клграма. Цене су парног млина Валтазара *Фајта* у Новом Саду.

*

Беч, 22. дец. п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9479 к., а дошло је 5362 ком. млађе врсте, 3585 комада угојених мађ. соја —. Свега 8947 комада дотерано.

Трговина је била живља.

Продавало се:

Прима роба 49 — — н. изнимно 50 н.
Средња „ 44—46 н.
Сремска „ ——— н.
Назимад „ 40—43 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 54— — ф.
„ „ масти . 49 — — ф. Све од 100 кгр

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

НОВ УЧИТЕЉСКИ ЛИСТ.

Давнашња жеља српског учитељства хоће ево да се испуни.

У споразуму са великим бројем наших учитељских другова покрећемо од нове године:

„Школски Одјек“

лист, који ће заступати интересе школске и учитељске, расправљати педагошка и методичко-дидактичка питања, претресати васпитну страну у школи, породици и друштву.

Уверени смо, да не треба доказивати, колико је потребан овакав лист. С пуним уверењем надамо се, да ће га учитељство у првом реду радосно поздравити и помоћи га топлим одзивом, јер одзив у претплати треба да буде веран тумач свију оних жеља, које су са разних страна избијале, не само у ужим круговима учитељским, него и на учитељским зборовима и скупштинама.

Тако исто с пуним уверењем обраћамо се нашем народу, који је од увек био велики пријатељ својим учитељима. Љубав народна не може ни овом приликом охладнети, и с тога „*Школски Одјек* очекује, да ће га народ претплатом помоћи, тим пре, што ће „*Школски Одјек*“ захватити целокупан живот наш у породици и друштву.

Лист ће излазити сваких 10 дана на читавом табаку и стаје годишње 4 фор., а на четврт године 1 фор.

Уредник је листу *Кузман Миловановић*, учитељ у Новом Саду.

Претплата се шиље: Администрацији „Школског Одјека“ у Нови Сад, најдаље до Божића, јер ће се лист послати само онима, који се претплате.

Нови Сад, децембра 1 96.

Покретачи „Школског Одјека“:

Мита Ђорђевић **Ђока Милић**
Танасије Костић **Кузман Миловановић**
Јован Марић **Ђорђе Михајловић**

српски народни учитељи.

Од какве је велике материјалне користи неговање домаће живине, најбоље све доче Француска и Италија, које земље годишње извозе које живине које јаја у вредности од много милијуна форината И тај успех постизавају разумним неговањем живине.

Да би дакле и наш народ разумније неговао живину и од ње имао већу корист, потребна му је за то књига, и ја сам такву израдио и издао под натписом:

НЕГОВАЊЕ ДОМАЋЕ ЖИВИНЕ

камо спадају: 1. Кокошка, 2. Гуска, 3. Патка, 4 Ћурка и 5. Голуб. Стр. 144. мала 8⁰ (9 штампаних табака). Са две слике. **Цена 50 новч. или 1 круна.**

Растуривачима ове нашем народу јако потребне књиге дајем на **3 купљене 2 комада на поклон.** Ко наручи за готов новац, платићу још и поштарину. Дакле на пр. ко пошље 3 фор, послаћу му 10 књига и платићу још и поштарину.

Нови Сад, новембра 1896.

Андрија М. Матић
4—5 гимн. професор.

НОВЕ КЊИГЕ.

ВЕРТЕП И ЗВЕЗДА О БОЖИЋУ

СТАРИНСКА КЊИГА ЗА НАРОД

како се носи, шта се говори и пои и приказује.

Цена 10 новч.

II.

ДВАПУТ ПРОДАНА.

ВРЛО ЗАНИМЉИВ РОМАН

превео са мађарског Емил Јелић.

Цена 50 новч.

Нови Сад, децембра 1896.

Српски књижари и штампари
618 2—5 **Браћа М. Поповићи.**

Позив на претплату.

Једна група младих људи, ђака Вел. Школе, у жељи да својим принципима и у нас прибави ону озбиљност и научни карактер, на шта сами ти принципи имају пуно право, наумила је да штампа и отвара упис на претплату на чувено дело:

Др ЕНРИКА ФЕРИ А

професора универзитета у Риму и посланика у парламенту

СОЦИЈАЛИЗАМ И ПОЗИТИВНА НАУКА

с талијанског превео
РАДИВОЈЕ РАДЕНКОВИЋ.

Садржај:

Предговор. I. Дарвинизам и социјализам. Вирхов и Хекел на Минхенском Конгресу; Три тобожње противности између дарвинизма и социјализма: I. Једнакост међу људима, II. Жртве у борби за опстанак. III Надживљење прилагоднијих; Социјалистички закључци из дарвинизма: Социјализам и религиозна веровања, индивидуа и врста, борба за живот и борба класа. — II. Еволуција и социјализам. Ортодоксне и социјалистичке поставке пред теоријом еволуције; Закон о привидном назатку и колективна својина; Социјална еволуција и индивидуална слобода; Еволуција, револуција, буна, лично злостављање; Социјализам и анархизам. — III. Социјологија и социцализма. Неплодно поље у социологији; Марке допуњује Дарвина и Спенсера. конзервативци и социјалисти. —

Ово дело знаменитог научника изашло је пре непуне две године и до сада је преведено на све важније европске језике.

Издавачи одлучујући се на штампање овог дела, имали су једино да рачунају на добар одзив својих пријатеља и оног ограниченог дела читатачке публике, који је у стању да оцени шта је добра књига, и с тога умољавају своје пријатеље да се живо заузму за скупљање претплате, и да прикупљени новац што пре пошаљу.

Књига ће изнети до осам штампаних табака на лепој хартији и изићи ће најдаље до 15 јануара 1897. год. Цена јој је 1 динар (или једну круну); новац треба слати — најдаље до 1. јануара — *Војиславу Марићу*, техничару, Београд — Велика Школа. Скупљачи имају на десет скупљених претплатника једну књигу на дар.

Београд, 6. децембра 1896.

Огласи.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај за место ликовође „Српског Певачког Друштва у Белој-Цркви са годишњом платом од 600 фор. а. вр. — и позивају се они оспособљени стручњаци-музичари, који би хтели ово место получити, да изволе своје молбенице, снабдевене сведоџбама о својој стручној способности, најдаље до 1. ('13.) јануара 1897. год. председништву друштва овог поднети.

Изабраном ликовођи спадаће у дужност сваки дан певачку школу држати и збором певачког друштва у цркви, приликом друштвених „Беседа“ и осталих друштених предукција, или где друштво буде суделовало, управљати.

Из ванредне одборске седнице „Српског певачког друштва у Белој-Цркви“ држане дне 1. децембра 1896. год.

Др. Сава Путник. тајник. **Дим. В Јоановић** председник.
617 2—3

Kihirdetés.

Az óverbászi anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezető helyettesse kihirdeti, hogy:

1. Feldvárszky Ignácz ki családi állapotára nézve: nőtlen; és a kinek vallása: görög keleti; állássa (foglalkozása): rendőr; lakóhelye: Zimony; születési helye: Ó Verbasz; ideje: 1861. évi Január hó 30. napja s a ki néhai Feldvárszky Gergely (Gligória) és néhai Lepojev Perszida fia

2. Zemlják Dorottya, ki családi állapotára nézve: özvegy; és a kinek vallása: római katholikus; állása (foglalkozása): lakóhelye: Zimony; születési helye: Kneginczé; ideje: 1860. évi Február hó 14. napja s a ki Zemlják István és Božič Borbála leánya egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt alulirott anyakövvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi ellőljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyeken kell teljesiteni u. m.: Ó Verbász és „Zasztava“ cimü Ujvidéken szerb nyelven megjelenő lapban.

Kelt Ó Verbászon, 1896. évi Deczember hó 19. napján.

Zvarinyi Gyula, m. p.
anyakönyvvezető.

ОБЈАВА.

Потписани матричар старо-врбашког матричарског среза објављује, да:

1. Фелдварски Игњат, који је по свом породичном положају: нежењен; а који је вере: православне; занимања: редар боравиште: Земун; место рођења: Стари Врбас; година и дан рођења: 1861. год. јануара 30; и који је син Фелдварског Глигорија и жене му Персиде Лепојев.

2. Земљак Дорођа, која је по свом породичном положају: удовица; а вере: римокатоличке; занимања: — боравиште: Земун; место рођења: Кнегинце; година и дан рођења: 1860. год. фебруара 14.: и која је кћи Земљак Иштвана и Божић Варваре — желе ступити у брак.

Позивају се сви они, који би знали за какву законити препреку, што се односи на женике, или за какву околност, што искључује слободни пристанак, да то пријаве потписаном матричару (заменику му) неносредно, или преко представништва (односно матричара) оног места, где се ово јавно обнародује.

Ово се има објавити: у Старом Врбасу и у листу „Застави.“

У Ст. Врбасу 19. децембра 1896.

(М. П.) **Зварињи Ђула с. р.**
621 1—1 матричар.

Читај!!! Читај!!!

!!! СВАКИ ДАН ФРИШКА КВАСЦА !!!

Ако мислиш добро и солидно послужен бити, дођи само у шпецерајску и делика теса радњу

СВЕТОЛИКА Ј. ЋУРИШИЋА

У РУМИ

главна улица бр. 101., железничка улица бр. 17.

ту се може добити најбољег зејтина, шећера, пиринца, рума, теја, као и сва остала шпецерајска роба. Мера тачна а послуга брза и солидна. За то не пропуштај прилику драга Српкињо и Србине а да не пробаш твоју кућну потребу у горенаведеној трговини набављати.

!!! **Велико стовариште брашна** !!!

Покушај и осведочи се.

622 1—3

!!! ПРАВИ АМЕРИКАНСКИ НЕТРОЛЕУМ !!!

СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА

вичног помодно мануфактурној радњи требам за први март.

Давид Курчић
625 1—1 Нови Сад.

Продаја куће.

Моју на добром месту, (ћошак) налазећу се кућу продајем из слободне руке.

Кућа је без дуга, црепом покривена, а састоји се из три собе, кујне, подрума, шупе са авлијом од 400 квад. хвати. У истој је од више година бирцуз, а може се и за трговину употребити, јер је средина варошице. Упитати се ваља код подписанога.

Перлез, 20. децембра п. р 1896.

Стеван Мишић,
620 1—2 гостионичар.

Моју новосаграђену

ВЕТРЕЊАЧУ

са четир пара каменова од најбоље јаке растовине продајем из слободне руке.

Ђура Ђукић,
623 1—3 ратар, Голубинци.

Изашла је мојом накладом

НОВА СЛИКА

СЕОБА СРБА

ПОД ПАТРИЈАРХОМ

АРСЕНИЈЕМ ЧАРНОЈЕВИЋЕМ.

Слика је у елеографији $^{95}/_{63}$ cm.

Цена јој је скупа са најфинијим и 13 цм широким оквиром:

На отплату 30 ф., а за готов новац 27 ф.

С поштовањем

Петар Николић,
605 7—8 у Загребу.

БОГАТО СТОВАРИШТЕ

кабаничарске робе

БРАЋЕ АЛЕКСИЋА

у Тиса Хеђешу

ЗА ЧУДО ЈЕФТИНО!

Кабаница бела . . .	3 ф. 80	до	9 ф. 50 н.
Кабаница црних . .	5 ф —	до	9 ф. — н.
Кабаница зелених . .	6 ф. —	до	10 ф. — н.
Кабаница сурих . .	5 ф 50	до	9 ф. 90 н.
Дороца белих	2 ф. 50	до	6 ф. 20 н.
Дороца зелених . .	4 ф. —	до	7 ф. — н.
Чакшира белих . . .	2 ф 50	до	4 ф. 50 н.
Чакшира сурих . , .	2 ф. 80	до	5 ф. 20 н.
Чакшира црних . .	2 ф. 90	до	4 ф. 80 н.
Чакшира браун као кућевни	2 ф. 90	до	5 ф 80 н.
Покроваца ваљаних	2 ф. 80	до	4 ф. 50 н
Покроваца струњених	3 ф. 90	до	5 ф. 80 н.

Сукна кућевна сваке године ваљана и стаје 12 к. риф, од првог октобра почне до првог новембра сврши.

619 1—12

Рихтеров Анкер-Паин-Експелер

Liniment. Capsici compos.

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 27 година као поуздан лек употребљује, и то ублажава болове од реуме, костобоље, разхлађења и томе сличних патња и болести, да га и сами лекари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Паин-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, но прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 10 нов, 70 нов. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити Главно стовариште код **Josef v. Török Apotheker in Budapest.**

Код куповања треба пазити, те да се од преваре и штете сачува, треба сваку флашицу која нема на себи ове ознаке (ленгера) и име **Рихтер** да ју врати натраг.

F. Ad. Richter & Cie k. u k. Hoflieferant, Budapest.
597 7—56

ДР. Б. ХАНДЛЕР

ЛЕЧНИК

ЦЕЛОКУПНЕ МЕДИЦИНЕ

и

ЗУБНИ ЛЕКАР

одпочео је своје ординације у Новоме Саду главна улица бр. 27. у кући г. Љубе Стефановића „код три главе шећера.“

Ординира од 10—12 часова пре и 3—5 после подне. 616 3—3

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић. Штампарија Ђорђа Ивковића.